YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
6 päivänä huhtikuuta 1995 *

Yhdistetyissä asioissa C-241/91 P ja C-242/91 P,

Radio Telefis Eireann (RTE), julkinen yritys, kotipaikka Dublin, edustajinaan asianajajat W. Alexander ja G. van der Wal, joille toimeksiannon ovat antaneet Radio Telefis Eireannin oikeudellisten asioiden johtaja G. F. McLaughlin ja solicitor E. Murphy, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Arendt & Medernach, 8—10, rue Mathias Hardt (C-241/91 P),

ja

Independent Television Publications Ltd (ITP), englantilainen yhtiö, kotipaikka Lontoo, edustajinaan solicitor M. J. Reynolds ja solicitor R. Strivens, joita avustaa asianajaja A. Tyrrell, QC, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Zeyen, Beghin & Feider, 67, rue Ermesinde (C-242/91 P),

valittajina,

joita tukee

Intellectual Property Owners Inc. (IPO), kotipaikka Washington, D. C., Amerikan Yhdysvallat, edustajinaan solicitor D. R. Barrett ja solicitor G. I. F. Leigh, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Bonn & Schmitt, 62, avenue Guillaume,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

jotka vaativat kahdessa valituksessaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (toisen jaoston) 10 päivänä heinäkuuta 1991 asioissa RTE v. komissio (T-69/89, Kok. 1991, s. II-485) ja ITP v. komissio (T-76/89, Kok. 1991, s. II-575) antamien tuomioiden kumoamista,

muut asianosaiset:

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen osaston virkamies Julian Currall, jota avustaa I. S. Forrester, QC, prosessiosoite Luxemburgissa, c/o oikeudellisen osaston virkamies G. Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

jota tukee

Magill TV Guide Ltd, kotipaikka Dublin, edustajinaan solicitors Gore & Grimes, joita avustaa J. L. Cooke, SC, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Louis Schiltz, 83, boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

väliintulijana yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias (esittelevä tuomari), jaoston puheenjohtajat F. A. Schockweiler ja P. J. G. Kapteyn sekä tuomarit G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida ja J. L. Murray,

julkisasiamies: C. Gulmann,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten esittämät lausumat 1.12.1993 pidetyssä suullisessa käsittelyssä, jolloin Radio Telefis Eireannia ovat edustaneet asianajajat W. Alexander ja G. van der Wal, Independent Television Publications Ltd:ia ovat edustaneet A. Tyrell, QC, solicitor R. Strivens ja barrister T. Skinner, komissiota ovat edustaneet oikeudellisen osaston virkamies J. Currall ja I. S. Forrester, QC, Magill TV Guide Ldt:ia on edustanut J. L. Cooke, SC, ja Intellectual Property Ownersia ovat edustaneet solicitor G. I. F. Leigh ja D. Vaughan, QC,

kuultuaan julkisasiamiehen 1.6.1994 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 19.9.1991 jättämällään valituskirjelmällä Radio Telefis Eireann (jäljempänä RTE), jolle yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 10.7.1991 antama tuomio asiassa T-69/89 (Kok. 1991, s. II-485, jäljempänä tuomio asiassa RTE) on annettu tiedoksi valituskirjelmän jättämispäivänä, on valittanut tästä tuomiosta sillä perusteella, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut tuomiollaan yhteisöoikeutta.

2 Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 19.9.1991 jättämällään valituskirjelmällä Independent Television Publications Ltd (jäljempänä ITP), jolle yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 10.7.1991 antama tuomio asiassa T-76/89 (Kok. 1991, s. II-575, jäljempänä tuomio asiassa ITP) on annettu tiedoksi 12.7.1991, on valittanut tästä tuomiosta sillä perusteella, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut tuomiollaan yhteisöoikeutta.

3 Intellectual Property Owners Inc. (jäljempänä IPO) on pyytänyt kahdella yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 6.1.1992 jättämällään hakemuksella oikeutta toimia väliintulijana kantajien vaatimusten tukemiseksi. Yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt nämä hakemukset kahdella 25.3.1992 antamallaan määräyksellä.

4 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 21.4.1993 antamalla määräyksellä asiat C-241/91 P ja C-242/91 P on yhdistetty suullista käsittelyä varten.

5 Koska nämä kaksi asiaa liittyvät toisiinsa, asiat yhdistetään työjärjestyksen 43 artiklan mukaisesti tuomion antamista varten.

6 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta käy ilmi, että suurin osa kotitalouksista Irlannissa ja 30—40 prosenttia kotitalouksista Pohjois-Irlannissa voivat vastaanottaa RTE:n, ITV:n ja BBC:n lähetyksiä.

7 Irlannin ja Pohjois-Irlannin markkinoilla ei ollut saatavissa kattavaa viikoittaista televisio-ohjelmalehteä. Jokainen televisioyhtiö julkaisi ohjelmalehteä, joka sisälsi tietoja yhtiöiden omista televisio-ohjelmista, ja jokainen yhtiö vaati tekijänoikeussuojaa viikoittaisille ohjelmaluetteloilleen (programme listings) estääkseen sen, että joku muu toisintaisi näitä luetteloita.

8 RTE kustansi itse omaa viikoittaista ohjelmalehteään, kun taas ITV oli uskonut ohjelmalehden kustantamisen ITP:lle, joka oli tätä varten perustettu yhtiö.

9 ITP, RTE ja BBC toimivat seuraavasti jaellessaan ohjelmaluetteloitaan: ne luovuttivat pyynnöstä ilmaiseksi lähetyksiään koskevat tiedot päivittäin ilmestyville lehdille ja aikakauslehdille, ja luovutukseen liittyi ilmainen käyttölupa, jossa vahvistettiin ne edellytykset, joilla tietojen toisintaminen oli sallittua. Päiväkohtaiset ohjelmatiedot ja yleisten vapaapäivien edellä kahden päivän ohjelmatiedot saatiin julkaista lehdistössä, vaikka julkaisun muodolle olikin asetettu tiettyjä lisäedellytyksiä. Ohjelmia koskevien viikoittaisten "kohokohtien" julkaiseminen oli myös sallittu käyttöluvissa. ITP, RTE ja BBC valvoivat käyttöluvissa asetettujen ehtojen tarkkaa noudattamista ja ryhtyivät tarvittaessa oikeudellisiin toimiin ehtojen vastaisen julkaisemisen lopettamiseksi.

10 Magill TV Guide Ltd (jäljempänä Magill) yritti julkaista kattavaa viikoittaista ohjelmalehteä, mutta kantajat ja BBC estivät tämän, kun niiden hakemuksesta kansallinen tuomioistuin antoi väliaikaismääräykset, joilla kiellettiin kyseinen viikoittaisten ohjelmaluetteloiden julkaiseminen.

11 Magill teki 4.4.1986 komissiolle 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL 1962 13, 21.2.1962, s. 204) 3 artiklan mukaisen valituksen, jossa pyydettiin, että komissio toteaisi kantajien ja BBC:n käyttävän väärin määräävää markkina-asemaansa, kun ne kieltäytyivät myöntämästä käyttölupia viikoittaisten ohjelmaluetteloiden julkaisemiseksi. Komissio käynnisti asetuksen mukaisen menettelyn, jonka päätteeksi se teki 21.12.1988 ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamisesta tehdyn päätöksen 89/205/ETY (IV/31.851, Magill TV Guide v. ITP, BBC ja RTE, EYVL 1989 L 78, s. 43, jäljempänä komission päätös), joka oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsittelemän kanteen kohteena.

12 Komissio totesi päätöksessään, että ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklaa oli rikottu, ja vaati edellä mainittua kolmea yhtiötä lopettamaan kilpailusääntöjen rikkomisen, erityisesti "antamalla toisilleen ja kolmansille osapuolille pyynnöstä ja ketään syrjimättä tietoja tulevista viikoittaisista ohjelmaluetteloistaan ja sallimalla näille osapuolille luetteloiden toisintamisen". Komissio totesi myös, että jos nämä

kolme yhtiötä antoivat lupia toisintamiseen, vaadittavien korvausten oli oltava kohtuullisia.

13 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti määräsi kantajien pyynnöstä 11.5.1989 antamallaan määräyksellä RTE ym. v. komissio (76/89 R, 77/89 R ja 91/89 R, Kok. 1989, s. 1141) "komission päätöksen 2 artiklan täytäntöönpanon ..." lykättäväksi, "siltä osin kuin tässä määräyksessä määrätään yrityksiä lopettamaan heti komission toteamat rikkomukset antamalla toisilleen ja kolmansille osapuolille pyynnöstä ja ketään syrjimättä tietoja tulevista viikoittaisista ohjelmaluetteloistaan ja sallimalla näille osapuolille luetteloiden toisintamisen".

14 Kantajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta, että se kumoaisi komission päätöksen ja velvoittaisi komission korvaamaan asian käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

15 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kantajien kanteet ja velvoitti ne korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

16 RTE vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

"1) kumoaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion;

2) kumoaa komission 21.12.1988 tekemän päätöksen;

3) velvoittaa komission ja väliintulijan korvaamaan oikeudenkäyntikulut".

17 ITP vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

"1) kumoaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 10.6.1991 antaman tuomion asiassa T-76/89, ITP v. komissio, ja päättää itse lopullisesti asiasta;

2) toteaa, että komission 21.12.1988 tekemä päätös IV/31.851 (Magill TV Guide v. ITP, BBC ja RTE) on mitätön ja vailla oikeusvaikutuksia; ja

3) velvoittaa komission ja/tai väliintulijan korvaamaan ITP:lle asian käsittelystä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ja velvoittaa komission korvaamaan ITP:lle asian käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut".

18 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää valitukset, velvoittaa jokaisen kantajan korvaamaan tekemästään valituksesta yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ja velvoittaa IPO:n korvaamaan komissiolle IPO:n väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

19 Jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo vastoin komission vaatimuksia, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio on kumottava joiltain osin, komissio vaatii toissijaisesti, että yhteisöjen tuomioistuin vahvistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion tuomiolauselman, mutta muuttaa tuomion perusteluosaa asiassa Lestelle v. komissio 9.6.1992 annetun tuomion mukaisesti. Komission mukaan tuomion tuomiolauselmaa, jossa komission päätös vahvistettiin, ei pitäisi muuttaa, niiltä osin kuin esillä olevissa asioissa käsiteltävä käyttäytyminen on ollut selvästi määräävän aseman väärinkäyttöä, on vahingoittanut kuluttajien etua, on ajanut markkinoilta Magillin julkaiseman, usean televisiokanavan ohjelmia käsittelevän ohjelmalehden, on rajoittanut jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja (kolmesta kantajasta ainakin kahden) käyttäytymisen tarkoituksena on ollut rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa.

20 IPO vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kaksi tuomiota ja komission päätöksen sekä velvoittaa komission korvamaan IPO:lle asian käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

21 RTE esittää valituksensa tueksi kolme valitusperustetta. Ensimmäinen koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin perustamissopimuksen 86 artiklassa ilmaistua määräävän markkina-aseman käsitettä, toisen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin edellytystä, jonka mukaan käyttäytymisen on vaikutettava jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja kolmas koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon vuoden 1886 Bernin yleissopimusta.

22 ITP esittää valituksensa tueksi RTE:n esittämien valitusperusteiden lisäksi kaksi valitusperustetta. Ensimmäinen koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut asetuksen N:o 17 3 artiklaa, kun se on katsonut komissiolla olevan toimivalta määrätä, että henkisen omaisuuden haltijan on annettava käyttölupa teoksensa hyväksikäyttöön. Toisen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut ETY:n perustamissopimuksen 190 artiklaa, kun se on katsonut, että komission päätöksen perustelut ovat täyttäneet puolustuksen oikeuksia koskevat edellytykset.

23 Kahdessa väliintulokirjelmässään IPO on erityisesti tukenut sekä ITP:n että RTE:n esittämää valitusperustetta, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin perustamissopimuksen 86 artiklassa ilmaistua määräävän markkina-aseman käsitettä.

Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö

24 Määräävän markkina-aseman osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että "ITP:llä on ollut ITV- ja Channel 4 -kanavien ohjelmaluetteloiden tekijänoikeussuojan perusteella yksinoikeus toisintaa ja saattaa vaihdantaan ohjelmaluetteloita. Se on siksi pystynyt kyseisenä aikana varmistamaan monopolin ohjelmaluetteloiden julkaisemisessa viikoittaisessa ITV- ja Channel 4 -kanaviin eri-

koistuneessa ohjelmalehdessä, *TV Timesissa*". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan "tämän vuoksi kantajalla on selvästi ollut kyseisenä aikana määräävä asema viikoittaisten ohjelmaluetteloiden markkinoilla ja näitä julkaisevien ohjelmalehtien markkinoilla Irlannissa ja Pohjois-Irlannissa. Kolmannet osapuolet, kuten Magill, ovat itse asiassa olleet taloudellisessa riippuvuussuhteessa kantajaan, jolla on näin ollut mahdollisuus estää tehokas kilpailu viikoittaisten ohjelmatietojen markkinoilla" (tuomio asiassa ITP, 49 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut lähes samalla tavalla myös RTE:n osalta (tuomio asiassa RTE, 63 kohta).

25 Tämän määräävän markkina-aseman väärinkäytön osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että 86 artiklaa on tulkittava yhdessä ohjelmaluetteloita koskevan tekijänoikeuden kanssa. Se on muistuttanut, että jos kansallisia säännöksiä ei ole yhdenmukaistettu eikä yhtenäisiä yhteisön säännöksiä ole olemassa, tekijänoikeussuojan edellytyksistä ja sitä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä (tuomio asiassa ITP, 50 ja 51 kohta). ETY:n perustamissopimuksen 36 artikla koskee nimenomaisesti kansallisessa lainsäädännössä taatun henkisen omaisuuden ja yhteisöoikeuden yleisten sääntöjen välistä suhdetta, ja tämän artiklan perusteella on mahdollista poiketa tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevista määräyksistä teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi, kuitenkin ottaen huomioon 36 artiklan toisessa virkkeessä asetetut edellytykset. Perustamissopimuksen 36 artiklan mukaisesti tavaroiden vapaa liikkuvuus ja henkistä omaisuutta koskevien oikeuksien suojeleminen on yhteensovitettava siten, että näiden oikeuksien perusteltua käyttöä suojellaan ja samalla estetään kaikenlainen väärinkäyttö, jossa markkinoita jaetaan keinotekoisesti tai yhteisön kilpailuoikeuden järjestelmää vahingoitetaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että kansallisessa lainsäädännössä taatun henkisen omaisuuden käyttöä on tämän vuoksi rajoitettava siinä määrin kuin rajoittaminen on välttämätöntä näiden etujen yhteensovittamiseksi (tuomio asiassa ITP, 52 kohta).

26 Viitaten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että perustamissopimuksen 36 artiklan mukaisesti yhteisöoikeudessa ovat sallittuja vain sellaiset vapaan kilpailun ja tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden rajoitukset, joilla suojellaan immateriaalioikeuden varsinaista sisältöä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmä perustuu

erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen 8.6.1971 antamaan tuomioon asiassa Deutsche Grammophon (asia 78/70, Kok. 1971, s. 487, 11 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että jos 36 artikla sallii kieltoja tai rajoituksia tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi, poikkeukset tästä vapaudesta ovat sallittuja vain silloin, kun poikkeukset ovat perusteltuja sellaisten oikeuksien suojelemiseksi, jotka kuuluvat immateriaalioikeuden erityissisältöön (tuomio asiassa ITP, 54 kohta).

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että tekijänoikeuden erityissisällön mukaisesti tekijänoikeuden haltija voi lähtökohtaisesti pitää itsellään yksinoikeuden toisintaa suojattu teos (tuomio asiassa T-76/89, 55 kohta).

28 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että vaikka on selvää, että toisintamista koskevan yksinoikeuden käyttäminen ei ole sinällään määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, näin ei voida katsoa olevan silloin, kun tapauksen erityispiirteiden perusteella on selvää, että tätä oikeutta käytetään sillä tavoin ja sellaisissa oloissa, että oikeuden käytön tarkoitus on selvästi 86 artiklan tavoitteiden vastainen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jatkaa, että tässä tapauksessa tekijänoikeutta ei käytetä perustamissopimuksen 36 artiklan mukaiseen päätarkoitukseensa eli teosta koskevien moraalisten oikeuksien suojelemiseen ja luovan työn palkitsemiseen kunnioittaen samalla erityisesti 86 artiklassa ilmaistuja tavoitteita. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tekee sen päätelmän, että tässä tapauksessa yhteisö-oikeuden ensisijaisuuden vuoksi erityisesti tavaroiden vapaan liikkuvuuden ja vapaan kilpailun kaltaiset perustavaa laatua olevat periaatteet ovat ensisijaisia kansalliseen henkistä omaisuutta koskevaan lainsäädäntöön nähden, eikä tämä lainsäädäntö voi olla näiden periaatteiden vastainen (tuomio asiassa ITP, 56 kohta).

29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on korostanut käsiteltävänä olevissa asioissa, että varaamalla itselleen yksinoikeuden julkaista viikoittaiset ohjelmaluettelot kantajat ovat estäneet uuden tuotteen syntymisen eli tässä tapauksessa sellaisen kattavan ohjelmalehden syntymisen, joka olisi kilpaillut niiden omien julkaisujen kanssa. Kantajat ovat käyttäneet lähetystoiminnan yhteydessä laadittuja ohjelmaluetteloita koskevaa tekijänoikeuttaan varmistaakseen itselleen monopoliaseman Irlannissa ja Pohjois-Irlannissa viikoittaisten televisio-ohjelmalehtien markkinoilla eli johdannaisilla markkinoilla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myös

pitänyt merkityksellisenä sitä, että kantajat ovat antaneet ilmaiseksi luvan julkaista lehdistössä päivittäisiä ohjelmaluetteloitaan ja "kohokohtia" viikoittaisista ohjelmista Irlannissa ja Pohjois-Irlannissa.

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siksi katsonut, että tällainen käyttäytyminen — kantajat ovat estäneet sellaisen uuden tuotteen tuottamisen ja vaihdantaan saattamisen, jolla olisi mahdollista kulutuskysyntää liitännäisillä viikoittaisten televisio-ohjelmalehtien markkinoilla, ja vastaavasti estäneet kaiken kilpailun näillä markkinoilla siten, että ainoana tarkoituksena on ollut säilyttää jokaisen kantajan monopoliasema — rajoittaa kilpailua selkeästi enemmän kuin on välttämätöntä yhteisöoikeuden hyväksymän tekijänoikeuden päätarkoituksen toteuttamiseksi. Itse asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan kantajien kieltäytyminen antamasta kolmansille osapuolille lupaa julkaista niiden ohjelmaluetteloita on ollut tässä tapauksessa luonteeltaan mielivaltainen, siltä osin kuin kieltäytyminen ei ole ollut perusteltu televisiolehtien julkaisutoiminnan kannalta. Kantajilla on ollut mahdollisuus sopeuttaa toimintansa kilpailulle avoimilla televisiolehtien markkinoilla vallitsevien olojen mukaiseksi varmistaakseen viikkolehtiensä taloudellisen kannattavuuden. Yhteisöoikeudessa ohjelmaluetteloiden tekijänoikeussuoja ei siksi ulotu käsiteltävinä oleviin tosiseikkoihin (tuomio asiassa ITP, 58 kohta).

31 Ottaen huomioon edellä esitetyt seikat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että vaikka ohjelmaluettelot ovat olleet käsiteltävänä olevien asioiden tapahtuma-aikana tekijänoikeuden suojaamia teoksia kansallisen oikeuden mukaan, jossa edelleen voidaan säännellä suojan muodoista, suoja ei ole voinut ulottua kyseessä olevaan käyttäytymiseen sen vuoksi, että henkisen omaisuuden suojelemisen on sovittava yhteen tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja vapaata kilpailua koskevien perustamissopimuksen perustavaa laatua olevien periaatteiden kanssa. Itse asiassa tämän käyttäytymisen tarkoitus on ollut selvästi ristiriidassa perustamissopimuksen 86 artiklan kanssa (tuomio asiassa ITP, 60 kohta).

32 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siksi hylännyt 86 artiklan rikkomista koskevan kanneperusteen.

33 IPO:n tukemana ja vedoten 5.10.1988 annettuun tuomioon asiassa Volvo (asia 238/87, Kok. 1988, s. 6211) RTE toteaa, että jos immateriaalioikeuden haltija käyttää yksinoikeuttaan ja esimerkiksi kieltäytyy myöntämästä käyttölupaa, tätä ei voida sinällään pitää määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

34 Itse asiassa RTE:n, ITP:n ja IPO:n mukaan yksinoikeus toisintaa teos on yksi tekijänoikeuden haltijan olennaisista oikeuksista, jota ilman tekijänoikeus menettäisi merkityksensä. Tämän oikeuden perusteella, jota ei kyseenalaisteta perustamissopimuksen määräyksillä, tekijänoikeuden haltija saa korvauksen niiden tuotteiden myymisestä yksinoikeudella, joiden osana suojeltu teos on, ja haltija voi vastustaa sitä, että muut kilpailevat samojen tuotteiden markkinoilla.

35 ITP kiistää toisintamista koskevan yksinoikeuden käyttämisen sinällään olevan määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä sillä perusteella, että oikeuden käyttämisen tarkoitus on selvästi perustamissopimuksen 86 artiklan tavoitteiden vastainen (tuomio asiassa T-76/89, ITP, 56 kohta), koska on tavanomaista ja luonnollista, että tekijänoikeuden haltijat käyttävät oikeuksiaan rajoittaakseen kilpailua haltijoiden omien tuotteiden kanssa silloin, kun kilpailevan tuotteen valmistamisessa on käytetty suojattua tuotetta, ja tämä koskee myös johdannaisia markkinoita. ITP:n mukaan tämä oikeus on tekijänoikeuden ydin.

36 IPO toteaa, että tekijänoikeus edistää kilpailua, ja muistuttaa, että tekijänoikeuden mukainen yksinoikeus koskee vain luovuuden erityistä ilmaisua eikä luovaa työtä sinällään.

37 RTE ja IPO muistuttavat, että jos tekijänoikeussäännöstöjä ei ole yhdenmukaistettu, tekijänoikeudensäännöstöjen kansallisen soveltamisalan määrittelee ainoastaan jokaisen jäsenvaltion lainsäätäjä. Soveltamalla perustamissopimuksen 86 artiklaa ei voida rajoittaa tämän soveltamisalan määrittelyä, vaan rajoittaminen on mahdollista ainostaan asiasta annetun yhteisön lainsäädännön perusteella.

38 RTE jatkaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella oikeus saattaa ensimmäisenä tuote vaihdantaan kuuluu jokaisen teollisoikeuden erityissisältöön.

39 RTE väittää, että immateriaalioikeuden haltijan ei tarvitse perustella kieltäytymistään myöntää käyttölupia, toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut. ITP lisää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanta ei perustu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja että tämä kanta loukkaa tekijänoikeuksien haltijoiden oikeusturvaa, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määrittelemät edellytykset ovat epätäsmällisiä.

40 RTE:n ja IPO:n mukaan tekijänoikeuden haltijan oikeus olla myöntämättä käyttölupaa on osa yksinoikeuden erityissisältöä. RTE:n mukaan tällainen käyttäytyminen on määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä vain erityisissä oloissa, ja IPO lisää, että immateriaalioikeuden käyttö on perusteltua, jos käyttö kuuluu kyseessä olevan oikeuden erityissisältöön.

41 IPO ja RTE arvostelevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ja komission tässä asiassa omaksumaa lähestymistapaa, jonka mukaan tekijänoikeutta rajoitetaan siten, että tekijänoikeuden sisältönä on tekijän oikeus tulla mainituksi teosta esitettäessä tai käytettäessä ja oikeus saada korvaus, jos teosta hyväksikäytetään. IPO väittää, että tällainen käsitys on ristiriidassa eri jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien ja Bernin yleissopimuksen kanssa sekä heikentää merkittävästi tekijänoikeudellista suojaa. ITP lisää, että omaksuttaessa tällainen käsitys unohdetaan yksinoikeus toisintaa teos ja erotetaan toisistaan moraalisten oikeuksien ja taloudellisten oikeuksien suojeleminen, minkä vuoksi ne, joille tekijän oikeudet on luovutettu — kuten ITP —, eivät voi käyttää hyödyksi luovuttamattomana pidettäviä moraalisia oikeuksia eivätkä voi siksi käyttää yksinoikeutta toisintaa teosta.

42 RTE väittää, ettei käsiteltävänä olevissa asioissa perustamissopimuksen 86 artiklan soveltaminen ole perusteltua pelkästään mahdollisen kulutuskysynnän perusteella

ja että ainoastaan kansallinen lainsäätäjä voi muuttaa tilannetta, kuten Yhdistyneessä kuningaskunnassa on tehty. ITP pitää lisäksi tavanomaisena sitä, että tekijänoikeuden haltija myy omaa tuotettaan, joka on osittain valmistettu käyttämällä tekijänoikeuden suojaamaa aineistoa, eikä kuluttajilla ole tämän vuoksi mahdollisuutta hankkia tätä tuotetta muualta.

43 IPO:n mukaan ei ole olemassa sellaista oikeudellista olettamaa, jonka mukaan immateriaalioikeuden haltija olisi 86 artiklan mukaisessa määräävässä markkina-asemassa (ks. asia 40/70, Sirena, tuomio 18.2.1971, Kok. 1971, s. 69, ja edellä mainittu tuomio asiassa Deutsche Grammophon). IPO toteaa erityisesti asiassa Michelin v. komissio 9.11.1983 annetun tuomion perusteella (asia 322/81, Kok. 1983, s. 3461), että määräävä markkina-asema on kysymyksessä vain silloin, kun asema perustuu taloudelliseen valtaan, ja siksi IPO kiistää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsityksen, jonka mukaan kantajat ovat olleet määräävässä markkina-asemassa pelkästään sen vuoksi, että ne ovat olleet tekijänoikeuksien haltijoita, ja johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päätynyt tutkimatta yhtiöiden taloudellista valtaa markkinoilla.

44 IPO arvostelee komissiota sen vuoksi, että komissiokaan ei ole käyttänyt taloudelliseen valtaan perustuvan määräävän aseman käsitettä vaan on katsonut, että kantajilla ja BBC:llä on ollut tosiasiallinen monopoli. Komissio on katsonut, että tällainen monopoli voi syntyä aina silloin, kun tuotteella on ensisijaiset ja toissijaiset markkinat ja kun kolmas osapuoli haluaa hankkia tuotteita tai palveluja ensisijaisilla markkinoilla voidakseen toimia kaupallisesti toissijaisilla markkinoilla. IPO:n mukaan komissio on katsonut, että tällainen aikomus luo taloudellisen riippuvuussuhteen, joka on tyypillistä määräävälle markkina-asemalle.

45 IPO toteaa, että tällaisessa käsityksessä yhdistetään keinotekoisesti taloudellinen riippuvuus ja kolmannen osapuolen aikomukset, koska kolmas osapuoli voi aina ryhtyä harjoittamaan muuta taloudellista toimintaa. IPO:n mukaan tosiasiallisen monopolin käsite on komission keinotekoinen luomus, jonka tarkoituksena on oikeuttaa kilpailuoikeuden käyttäminen tekijänoikeuden erityissisällön muuttamiseen.

a) *Määräävä markkina-asema*

46 Määräävän markkina-aseman osalta on todettava aluksi, että pelkästään se, että joku on tekijänoikeuden haltija, ei tarkoita sitä, että oikeuden haltija olisi määräävässä markkina-asemassa.

47 Perustiedot televisiokanavista, lähetysajoista ja lähetysten nimistä laaditaan kuitenkin välttämättömänä osana televisioyhtiöiden ohjelmasuunnittelua, ja nämä televisioyhtiöt ovat ainoa tietojenlähde sellaisille yrityksille kuin Magill, jotka haluavat julkaista tiedot täydentäen niitä selityksillä tai kuvilla. Tämän vuoksi RTE:llä ja ITP:llä ITV:n tekijänoikeuksien haltijana samoin kuin BBC:llä on siten ollut ohjelmaluetteloiden laatimiseen käytettäviä tietoja koskeva tosiasiallinen monopoli, ja nämä tiedot ovat koskeneet sellaisia televisio-ohjelmia, joita on voinut vastaanottaa suurin osa kotitalouksista Irlannissa ja 30—40 prosenttia kotitalouksista Pohjois-Irlannissa. Kantajat ovat siten voineet estää tehokkaan kilpailun viikoittaisten televisio-ohjelmalehtien markkinoilla, ja siksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti vahvistanut komission päätelmän, jonka mukaan kantajat ovat olleet määräävässä markkina-asemassa (ks. edellä mainittu tuomio asiassa Michelin v. komissio, 30 kohta).

b) *Väärinkäyttö*

48 Väärinkäytön osalta on muistutettava, että kantajien ja IPO:n päätelmien lähtökohtana on virheellisesti se, että jos määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen käyttäytyminen on kansallisen lainsäädännön mukaan tekijänoikeudeksi luonnehditun oikeuden käyttöä, tähän käyttäytymiseen ei voida soveltaa millään tavalla perustamissopimuksen 86 artiklaa.

49 On tosin perusteltua väittää, että immateriaalioikeuden suojelun edellytyksistä ja muodoista säädetään kansallisessa oikeudessa, jos asiasta ei ole annettu yhteisiä yhteisöoikeudellisia säännöksiä tai jos kansallista lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu, ja että yksinoikeus toisintaa teos on sellainen osa tekijänoikeuksia, että kieltäytyminen käyttöluvan myöntämisestä ei voi sinällään olla määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, vaikka tekijänoikeuksien haltija olisikin määräävässä asemassa oleva yritys (ks. edellä mainittu tuomio asiassa Volvo, 7 ja 8 kohta).

50 Kuten tässä tuomiossa on todettu (9 kohta), oikeuksien haltija voi kuitenkin käyttää yksinoikeuttaan hyväksi sellaisissa poikkeuksellisissa oloissa, että haltijan käyttäytymistä on pidettävä väärinkäyttönä.

51 Käsiteltävinä olevissa asioissa kantajat ovat käyttäytyneet siten, että ne ovat käyttäneet kansalliseen oikeuteen perustuvaa tekijänoikeuttaan estääkseen Magillia — ja muita yrityksiä, joilla on samat aikomukset — julkaisemasta viikoittain tietoja (televisiokanavasta, lähetysajoista ja lähetysten nimistä), joita Magill oli täydentänyt selityksillä ja kuvilla ja jotka Magill oli saanut kantajista riippumatta.

52 Niistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen huomioon ottamista seikoista, joiden perusteella se on katsonut, että kyseessä on määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, on ensiksi otettava esille se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan sellaiselle viikoittaiselle televisio-ohjelmalehdelle, joka julkaisisi tietoja tulevan viikon ohjelmista, ei ole ollut mitään tällaista ohjelmalehteä tosiasiallisesti tai mahdollisesti korvaavaa tuotetta. Tämän osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut komission toteamuksen, jonka mukaan tietyissä päivälehdissä ja sunnuntaisin ilmestyvissä sanomalehdissä julkaistut täydelliset luettelot seuraavan 24 tunnin ohjelmista tai 48 tunnin ohjelmista viikonloppuisin ja yleisiä vapaapäiviä edeltävinä päivinä sekä tiettyjen julkaisujen televisiosivut, joilla julkaistaan viikoittaisten ohjelmien "kohokohdat", ovat voineet korvata ainoastaan osittain television katselijoille annettavat ennakkotiedot koko viikon televisio-ohjelmista. Ainoastaan sellaisen viikoittaisen televisio-ohjelmalehden perusteella, jossa julkaistaan täydelliset tiedot tulevan viikon ohjelmista, television katselija voi ennalta tietää sellaiset ohjelmat, jotka hän haluaa katsoa, ja voi tarvittaessa suunnitella viikoittaisen vapaa-ajantoimintansa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

on myös osoittanut, että tällaisella tuottella voisi olla erityistä, jatkuvaa ja säännöllistä kulutuskysyntää (ks. tuomio asiassa RTE, 62 kohta, ja asiassa ITP, 48 kohta).

53 Kantajat — jotka ovat olleet tosiasiassa ainoat lähteet ohjelmien suunnittelussa laadittujen sellaisten perustietojen saamiseksi, jotka ovat olleet välttämättömiä viikoittaisen ohjelmalehden julkaisemiseksi — eivät ole antaneet television katsojille muuta mahdollisuutta saada tietoja tulevan viikon ohjelmista kuin ostaa jokaista televisiokanavaa käsittelevät erilliset ohjelmalehdet ja saada näistä tarpeelliset tiedot ohjelmien vertailemiseksi.

54 Kun kantajat ovat kieltäytyneet antamasta perustietoja vetoamalla kansallisiin tekijänoikeussäännöksiin, ne ovat estäneet uuden tuotteen eli kattavan viikoittaisen televisio-ohjelmalehden syntymisen, eivätkä kantajat ole tarjonneet itse tällaista ohjelmalehteä, ja tällaiselle tuotteelle on ollut mahdollista kulutuskysyntää, ja siksi kieltäytymistä on pidettävä perustamissopimuksen 86 artiklan toisen kohdan b alakohdan mukaisena väärinkäyttönä.

55 Toiseksi, tämä kieltäytyminen ei ole ollut perusteltua televisiolähetystoiminnan harjoittamiseksi tai televisiolehtien kustantamiseksi (tuomio asiassa RTE, 73 kohta, ja asiassa ITP, 58 kohta).

56 Kolmanneksi, kantajat ovat, kuten myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, varanneet itselleen johdannaiset markkinat, eli tässä tapauksessa viikoittaisten ohjelmalehtien markkinat, ja näin estäneet kaiken kilpailun näillä markkinoilla (ks. yhdistetyt asiat 6/73 ja 7/73, Commercial Solvents v. komissio, tuomio 6.3.1974, Kok. 1974, s. 223, 25 kohta), koska kantajat eivät ole luovuttaneet perustietoja, jotka ovat välttämättömiä tällaisen ohjelmalehden julkaisemiseksi.

57 Ottaen huomioon kaikki nämä tosiseikat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt oikeudellista virhettä määritellessään kantajien käyttäytymisen perustamissopimuksen 86 artiklan mukaiseksi määräävän markkina-aseman väärinkäytöksi.

58 Tämän vuoksi valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin määräävän markkina-aseman käsitettä, on hylättävä perusteettomana eikä tuomioiden perusteluja ole tarpeellista tutkia niiltä osin, kuin tuomiot perustuvat perustamissopimuksen 36 artiklaan.

Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (asian C-241/91 P toinen valitusperuste)

59 Viitattuaan yhteisöjen tuomioistuimen asiaa koskevaan oikeuskäytäntöön (tuomio asiassa T-69/89, 76 kohta) yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (77 kohta), että "kantajien käyttäytyminen on muuttanut kilpailun rakennetta televisio-ohjelmalehtien markkinoilla Irlannissa ja Pohjois-Irlannissa, mikä on vaikuttanut mahdolliseen tuotteiden vaihdantaan Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä".

60 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellut tämän päätelmänsä sillä, että kantajan kieltäytymisellä ohjelmaluetteloita koskevan julkaisuluvan antamisesta kolmansille osapuolille on ollut vaikutuksia kilpailun rakenteeseen Irlannin ja Pohjois-Irlannin alueella. Kantaja on tällä tavalla estänyt kaiken kilpailun näillä markkinoilla, "minkä vuoksi Irlannin ja Pohjois-Irlannin markkinat ovat pysyneet toisistaan erillisinä". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on korostanut, että osoituksena tämän käyttäytymisen tuntuvasta vaikutuksesta mahdolliseen tuotteiden vaihdantaan Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä on se erityinen kysyntä, jota kattavalla televisiolehdellä olisi ollut. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisännyt, että "kyseinen maantieteellinen alue, joka on jo ollut yhtenäinen televisolähetyspalvelujen markkina-alue, on vastaavasti yhtenäinen markkina-alue televisio-ohjelmia käsitteleville tiedoille ottaen erityisesti huomioon vaihdannan helppouden kielellisistä syistä" (77 kohta).

61 RTE muistuttaa, että yhteisön kilpailuoikeuden tarkoituksena ei ole säännellä tilanteita, jotka ovat pelkästään jäsenvaltion sisäisiä, ja se kiistää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lausuman, jonka mukaan se olisi todellisuudessa pitänyt yllä "erillisiä Irlannin ja Pohjois-Irlannin markkinoita". RTE:n mukaan sillä on itse asiassa ollut yksi ja sama menettelytapa viikoittaisten ohjelmaluetteloiden toimittamisessa ja käyttölupien myöntämisessä, eikä se ole ottanut huomioon kyseessä olevien yritysten sijoittautumispaikkaa. Se kieltää koskaan estäneensä televisio-ohjelmalehtien vientiä ja tuontia.

62 RTE korostaa myös seuraavia tosiseikkoja, jotka tukeutuvat komission ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamiin:

i) Irlannin ulkopuolella RTE:n ohjelmia voi vastaanottaa ainoastaan osassa Pohjois-Irlantia, ja tämä osa on vähemmän kuin 1,6 prosenttia koko Yhdistyneen kuningaskunnan televisio-ohjelmien markkinoista ja vähemmän kuin 0,3 prosenttia koko yhteisön markkinoista;

ii) Irlannin High Courtin lausuman mukaan RTE:n lähetysten kattavuusalue on ollut 30—40 prosenttia Pohjois-Irlannin väestöstä;

iii) RTE:n televisio-ohjelmalehtien myynti Yhdistyneessä kuningaskunnassa on alle viisi prosenttia myynnistä Irlannissa.

63 RTE lisää, että se ei ole tehnyt ohjelmia tai mainoksia erityisesti Pohjois-Irlantia varten eikä se ole lähettänyt ohjelmia tai mainoksia Pohjois-Irlantiin. Ainoastaan ns. overspill-ilmiön vuoksi sen ohjelmia on voitu vastaanottaa Pohjois-Irlannissa noin 100 000 kotitaloudessa; RTE on lisäksi myynyt noin 5 000 kappaletta ohjelmalehteään tälle alueelle.

64 Nämä toisseikat osoittavat RTE:n mukaan sen ohjelmia käsittelevien viikoittaisten ohjelmalehtien rajanylittävän kaupan vähäisen merkityksen.

65 Lisäksi RTE:n uusien käyttölupia koskevien menettelytapojen vuoksi on todettava seuraavat tosiseikat:

i) Yhdistyneestä kuningaskunnasta Irlantiin tuotavien Radio Timesin ja TV Timesin myynti Irlannissa on vähentynyt;

ii) Irlannista Pohjois-Irlantiin tuotavan RTE Guiden myynti Pohjois-Irlannissa ei ole lisääntynyt; yleisesti ottaen RTE:n ohjelmaluetteloiden sisällyttäminen kattavaan ohjelmalehteen ei ole vaikuttanut tällaisen ohjelmalehden myyntiin Pohjois-Irlannissa;

iii) Mikään muu kustantaja ei ole käyttänyt hyväkseen mahdollisuutta kustantaa kattavaa viikoittaista televisio-ohjelmalehteä, joka sisältäisi myös tiedot RTE:n ohjelmista, eikä ole myynyt näitä rajat ylittävästi.

66 RTE päättelee näistä tiedoista, että sen käyttölupien myöntämistä koskevilla menettelytavoilla, jota komission päätös koskee, ei ole ollut merkitystä Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan väliseen kauppaan tai niillä on ollut ainoastaan merkityksettömän vähäinen vaikutus tähän kauppaan. Lisäksi RTE:n mukaan komission on näytettävä toteen, että vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan on ollut tuntuva (ks. asia 27/76, United Brands v. komissio, tuomio 14.2.1978, Kok. 1978, s. 207), mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole kuitenkaan ottanut huomioon. RTE toteaa, että komission väitteet koskevat ainoastaan ITP:n ja BBC:n tuotteiden myyntiä Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

67 On muistutettava aluksi, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 168 a artiklan ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan mukaan valitus voi koskea ainoastaan oikeudellisten sääntöjen rikkomista eikä tosiseikkojen arviointia (asia C-53/92 P, Hilti v. komissio, tuomio 2.3.1994, Kok. 1994, s. I-667, 10 kohta). RTE:n esittämät väitteet on siksi hylättävä siltä osin, kuin niillä kiistetään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemä tosiasioiden arviointi.

68 Edellytys, joka koskee jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoittamista, on kuitenkin oikeuskysymys, jonka tutkiminen kuuluu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

69 Jotta edellytys, joka koskee jäsenvaltioiden välisen kaupan rajoittamista, täyttyisi, ei ole välttämätöntä, että tutkittavana oleva käyttäytyminen on todellisuudessa vaikuttanut tuntuvasti tähän kauppaan. On ainoastaan näytettävä toteen, että käyttäytyminen voi vaikuttaa tällä tavalla (ks. edellä mainittu tuomio asiassa Michelin v. komissio, 104 kohta, ja asia C-41/90, Höfner ja Elser, tuomio 23.4.1991, Kok. 1991, s. I-1979, 32 kohta).

70 Käsiteltävinä olevissa asioissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että kantaja on sulkenut pois jokaisen mahdollisen kilpailijan maantieteellisiltä markkinoilta, jotka muodostuvat yhden jäsenvaltion alueesta ja toisen jäsenvaltion osasta eli tässä tapauksessa Irlannin ja Pohjois-Irlannin markkinoilta, ja on siten muuttanut kilpailun rakennetta näillä markkinoilla, mikä on vaikuttanut mahdolliseen Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan väliseen kauppaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päätellyt tästä perustellusti, että edellytys, joka koskee vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on täyttynyt.

71 Tämän vuoksi valitusperuste, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut edellytystä, joka koskee kilpailunrajoituksen vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on hylättävä.

Bernin yleissopimuksesta (asian C-241/91 P kolmas valitusperuste)

72 RTE on väittänyt Bernin yleissopimuksesta (jäljempänä yleissopimus) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaleessa taataan yksinoikeus toisintaa teos ja että saman artiklan 2 kappaleessa annetaan allekirjoittajavaltioille oikeus sallia teosten toisintaminen ainoastaan tietyissä erityistapauksissa edellyttäen, ettei toisintaminen ole ristiriidassa teoksen normaalin käytön kanssa eikä kohtuuttomasti loukkaa tekijän laillisia etuja. RTE päättelee tästä, että valituksen kohteena olevan päätöksen 2 artikla on ollut yleissopimuksen vastainen, koska päätös loukkasi tekijän oikeutta käyttää normaalisti teosta ja aiheutti vakavaa vahinkoa RTE:n laillisille eduille (tuomio asiassa RTE, 100 kohta).

73 Ratkaistakseen nämä väitteet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut sitä, soveltuuko yleissopimus asiassa. Se on todennut ensiksi, että Euroopan yhteisö ei ole sopimuspuolena yleissopimuksessa. Perusteltuaan kantaansa ETY:n perustamissopimuksen 234 artiklalla ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöllä (tuomio asiassa RTE, 102 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on korostanut, että "käsiteltävänä olevassa asiassa perustamissopimuksen 234 artikla soveltuu Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta ennen 1.1.1973 tehtyihin sopimuksiin liittymisasiakirjan 5 artiklan perusteella". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt sen päätelmän, että "yhteisön sisällä Bernin yleissopimuksen, jonka Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat allekirjoittaneet ennen 1.1.1973, määräysten soveltaminen ei voi estää perustamissopimuksen soveltamista ... Väite, jonka mukaan komission päätöksen 2 artikla rikkoo Bernin yleissopimuksen 9 artiklan 1 kappaletta, on siksi perusteeton, ilman että olisi tarpeellista tutkia asiakysymystä". Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että "määräys on liitetty sopimukseen vuoden 1971 Pariisin asiakirjalla, johon Yhdistynyt kuningaskunta on liittynyt 2.1.1990 ja jota Irlanti ei ole ratifioinut". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myös muistuttanut, että yhteisöön liittymisen jälkeen tehty sopimus, jonka tekemisessä ei ole noudatettu ETY:n perustamissopimuksen 236 artiklan edellytyksiä, ei saa rikkoa perustamissopimuksen määräyksiä (tuomio asiassa RTE, 103 kohta).

74 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän vuoksi hylännyt perusteettomana yleissopimuksen rikkomista koskevan kanneperusteen (tuomio asiassa RTE, 104 kohta).

75 RTE toteaa, että yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappale, sellaisena kuin se on muutettuna Pariisissa vuonna 1971, ei anna oikeutta rajoittaa tekijöiden yksinoikeutta toisintaa teos muuten kuin lainsäädännössä ja tietyissä erityistapauksissa edellyttäen, ettei toisintaminen ole ristiriidassa teoksen normaalin käytön kanssa eikä kohtuuttomasti loukkaa tekijän laillisia etuja.

76 RTE:n mukaan yleissopimuksessa ei ole määritelty suojeltavia teoksia, mutta yleissopimuksessa suljetaan pois sen soveltamisalasta ainoastaan "asiatiedot, jotka ovat luonteeltaan pelkkiä lehdistötiedotuksia" (2 artiklan 8 kappale), ja tätä poikkeusta on tulkittava suppeasti. Siten kansallisen lainsäätäjän ja kansallisten tuomioistuimien asiana on täsmentää kansallisella tasolla yleissopimuksen soveltamissalaa.

77 RTE toteaa, että komission päätöksessä sille asetetusta velvoitteesta ei ole säädetty riittävän selkeästi, jotta olisi mahdollista määritellä ne olot ja edellytykset, jolloin toisintaminen on luvallinen. Komission päätöstä ei sinällään voi pitää "lainsäädäntönä". Kilpailuoikeuden soveltaminen ei täytä yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa määriteltyjä edellytyksiä. Tekijänoikeuden haltijan on voitava tietää nimenomaisesti tästä asiasta säädetyn lainsäädännön perustella, voidaanko se velvoittaa antamaan pakkolupia. Perustamissopimuksen 86 artiklan kaltainen määräys, jossa asetetaan yleinen velvoite ja jota on täsmennettävä ja muutettava yksittäistapauksittain, ei täytä yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa asetettuja edellytyksiä. Ainoastaan yhteisön lainsäädäntö voi olla asianmukainen lainsäädännöllinen perusta pakkoluville.

78 RTE väittää, että yleissopimusta on pidettävä ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettuna perustamissopimuksen soveltamista koskevia oikeussääntöjä sisältävänä sopimuksena. Perustellakseen väitteensä RTE viittaa useisiin komission lausumiin, joiden mukaan yleissopimuksella on laaja kansainvälinen kannatus (ks. johdanto-osa komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi, joka koskee jäsenvaltioiden liittymistä Pariisissa 24 päivänä heinäkuuta 1971 tarkistettuun kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevaan Bernin yleissopimukseen ja esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien ja radioyritysten suojaamisesta 26.10.1961 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen EYVL 1991 C 24, s. 5). RTE:n

mukaan komissio on aina katsonut, että yleissopimuksessa vahvistetaan suojelun vähimmäistaso. RTE viittaa komission ehdotukseen neuvoston direktiiviksi tietokoneohjelmien suojelemiseksi (EYVL 1989 C 91, s. 4, erityisesti s. 8 ja 10) ja tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojelusta 14 päivänä toukokuuta 1991 annettuun neuvoston direktiiviin 91/250/ETY (EYVL L 122, s. 42). Korjatun komission ehdotuksen neuvoston päätökseksi, joka koskee jäsenvaltioiden liittymistä Pariisissa 24 päivänä heinäkuuta 1971 tarkistettuun kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevaan Bernin yleissopimukseen ja esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien ja radioyritysten suojaamisesta 26.10.1961 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen (EYVL 1992 57, s. 13), 1 a artiklan komissio on muotoillut seuraavasti: "Käyttäessään tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa toimivaltaansa yhteisö ottaa vaikutteita Bernin yleissopimuksen määräyksistä ja noudattaa näitä määräyksiä ...". Komission ehdotuksessa neuvoston direktiiviksi tietokantojen oikeudellisesta suojasta, joka on hyväksytty 29.1.1992, säädetään pakkolupia koskevasta oikeudellisesta perustasta. RTE toteaa, että Euroopan yhteisö noudattaa yleissopimusta kaikilla muilla aloilla kuin kilpailuoikeudessa.

79 RTE toteaa myös, että vaikka Euroopan yhteisö ei ole sopimuspuolena yleissopimuksessa, yhteisöoikeudessa on otettava huomioon yleissopimuksen määräykset (asia 4/73, Nold v. komissio, tuomio 14.5.1974, Kok. 1974, s. 491, ja yhdistetyt asiat 46/87 ja 227/88, Hoechst v. komissio, tuomio 21.9.1989, Kok. 1989, s. 2859).

80 RTE toteaa, että Euroopan yhteisö ei voi toisaalta velvoittaa jäsenvaltioitaan liittymään yleissopimukseen ja noudattamaan sitä ja toisaalta toteuttaa toimenpiteitä tai antaa säädöksiä, jotka ovat ristiriidassa yleissopimuksen kanssa.

81 RTE toteaa lopuksi, että 234 artiklan ja 236 artiklan soveltamisalojen tutkimisella on merkitystä vain silloin, kun on osoitettu, että yleissopimuksen mukaiset velvoitteet ovat ristiriidassa ETY:n perustamissopimuksen tiettyjen määräysten kanssa.

82 IPO on myös tällä kannalla ja toteaa, että kansallisten immateriaalioikeutta koskevien säännösten yhdenmukaistaminen on mahdollista ainoastaan lainsäädäntötoimin, eli tässä tapauksessa neuvoston säädöksellä, joka on annettu ETY:n perustamissopimuksen 100 a tai 235 artiklan mukaisesti. Komission yksittäistapauksessa tekemä kilpailuoikeutta koskeva päätös ei ole asianmukainen keino tämän kysymyksen ratkaisemiseksi.

83 Aluksi on korostettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämällä tavalla, että Euroopan yhteisö ei ole sopimuspuolena kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevassa yleissopimuksessa.

84 Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin osalta on todettava, että ne olivat yleissopimuksen sopimuspuolia niiden liittyessä Euroopan yhteisöön ja että liittymisasiakirjan 5 artiklan mukaisesti perustamissopimuksen 234 artikla soveltuu tähän yleissopimukseen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sellaisen sopimuksen määräyksiin, joka on tehty ennen perustamissopimuksen voimaantuloa tai ennen kuin jäsenvaltio on liittynyt Euroopan yhteisöön, ei kuitenkaan voida vedota yhteisön sisäisissä suhteissa, kun kyseessä eivät ole kolmansien valtioiden oikeudet (ks. erityisesti asia 286/86, Deserbais, tuomio 22.9.1988, Kok. 1988, s. 4907, 18 kohta).

85 Yhdistynyt kuningaskunta on ratifioinut Pariisin asiakirjan, jolla on muutettu RTE:n vaatimustensa oikeusperustana käyttämiä yleissopimuksen 9 artiklan 1 ja 2 kappaletta, vasta liityttyään Euroopan yhteisöön, eikä Irlanti ole ollenkaan ratifioinut sitä.

86 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siksi korostanut perustellusti, että tätä artiklaa ei voitu käyttää perusteena ETY:n perustamissopimukseen perustuvan Euroopan yhteisön toimivallan rajoittamiseksi, koska perustamissopimusta on voitu muuttaa ainoastaan 236 artiklan mukaisessa menettelyssä.

87 Edellä esitetyn perusteella valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut yleissopimusta, on hylättävä perusteettomana.

Asetuksen N:o 17 3 artiklan mukaisesta komission toimivallasta (asian C-242/91 P toinen valitusperuste)

88 ITP:n esittämän toisen valitusperusteen ensimmäinen osa koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut asetuksen N:o 17 3 artiklaa, kun se on katsonut, että komissio voi tämän säännöksen perusteella määrätä yritykset myöntämään käyttölupia, jotka koskevat jäsenvaltioiden kansallisessa oikeudessa taattuja immateriaalioikeuksia. Perustellen käsitystään 14.9.1982 annetulla tuomiolla asiassa Keurkoop (asia 144/81, Kok. 1982, s. 2853) ITP väittää, että ainoastaan Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentit voivat poistaa tai korvata takaamansa tekijänoikeudet.

89 Tämän valitusperusteen toinen osa koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut suhteellisuusperiaatetta, kun se on katsonut, että komission päätös on ollut tämän periaatteen mukainen (tuomio asiassa ITP, 78— 81 kohta). ITP väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt ottaa huomioon seuraavat seikat: päätös on tehnyt tyhjäksi ITP:n yksinoikeuden toisintamiseen samoin kuin oikeuden saattaa ensimmäisenä tuote vaihdantaan, mikä on ollut erityisen tärkeä tässä tapauksessa, koska tuotteen käyttöaika on ollut vain kymmenen päivää. ITP:llä ei ole ollut minkäänlaista vastavuoroista suhdetta niiden ITP:n kilpailijoiden (muiden kuin BBC:n ja RTE:n) kanssa, joille sen pitäisi antaa käyttölupia. Useilla näistä kilpailijoista ja erityisesti valtakunnallisilla lehdillä on paljon suurempi liikevaihto ja suuremmat voitot kuin ITP:llä. Näillä yrityksillä on myös arvokkaita tekijänoikeuksia, jotka ne ovat suojanneet luvattomalta toisintamiselta.

90 On korostettava, että sovellettaessa asetuksen N:o 17 3 artiklaa tämän artiklan saama sisältö on riippuvainen todetun rikkomuksen luonteesta, ja tämän artiklan perusteella voidaan määrätä, että yritys ryhtyy tiettyihin toimenpiteisiin, joihin se

on lainvastaisesti jättänyt ryhtymättä, tai yritystä voidaan kieltää jatkamasta tiettyjä perustamissopimuksen vastaisia toimintoja tai menettelytapoja (ks. edellä mainittu tuomio asiassa Commercial Solvents v. komissio, 45 kohta).

91 Käsiteltävänä olevissa asioissa komissio on voinut sen jälkeen, kun se oli todennut, että kieltäytyminen luovuttamasta Magillin kaltaisille yrityksille televisio-ohjelmaluetteloihin sisältyviä perustietoja on määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, velvoittaa tämän artiklan perusteella kantajat luovuttamaan kyseessä olevia tietoja, jotta komission päätös pantaisiin tehokkaasti täytäntöön. Itse asiassa, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti korostanut, tällaisen velvoitteen — johon on liittynyt mahdollisuus asettaa julkaisua koskevan luvan antamiselle ehtoja, kuten korvauksen maksamisen käytöstä — määräminen on ollut ainoa tapa lopettaa rikkomus.

92 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myös perustellusti hylännyt suhteellisuusperiaatteen loukkamista koskevan väitteen näiden samojen tosiseikkoja koskevien toteamusten perusteella.

93 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti korostanut, sovellettaessa asetuksen N:o 17 3 artiklaa suhteellisuusperiaatteella on se merkitys, että yrityksille kilpailuoikeusrikkomusten lopettamiseksi asetettujen velvoitteiden on oltava asianmukaisia ja tarpeellisia tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi, eli asiassa rikottujen sääntöjen mukaisen laillisen oikeustilan palauttamiseksi (tuomio asiassa ITP, 80 kohta).

94 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ole tehnyt asiassa ITP annetun tuomion 81 kohdassa oikeudellista virhettä, kun se on katsonut, että kantajalle annettu määräys on ollut asianmukainen ja tarpeellinen toimi rikkomuksen lopettamiseksi.

Perustelut (asian C-242/91 P kolmas valitusperuste)

95 ITP:n kolmas valitusperuste koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon perustamissopimuksen 190 artiklaa, kun se on katsonut, että komission päätös on ollut riittävästi perusteltu (tuomio asiassa ITP, 64 ja 65 kohta), vaikka komissio on ainoastaan todennut, että tekijänoikeuden käyttäminen ei ole kuulunut tekijänoikeuden erityissisältöön ja päätellyt tämän perusteella, että tekijänoikeuteen perustuva kieltäytyminen toisintamista koskevien käyttölupien antamisesta on ollut määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

96 ITP:n mukaan komissio on käsitellyt ainoastaan pintapuolisesti ratkaisevan tärkeää kysymystä siitä, voiko pelkkä kieltäytyminen käyttölupien antamisesta olla määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä. Komissio ei ole selvittänyt ollenkaan tekijänoikeuksien haltijoiden erityistä asemaa sovellettaessa perustamissopimuksen 86 artiklaa. ITP väittää, että komission toiminta ei ole ollut niiden vaatimusten mukaista, jotka yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt 21.11.1991 antamassaan tuomiossa asiassa Technische Universität München (C-269/90, Kok. 1991, s. I-5469). ITP väittää, että se ei edelleenkään tiedä, mitä komissio on tarkoittanut todetessaan, että ITP:n tapa käyttää hyödyksi tekijänoikeuttaan ei kuulu immateriaalioikeuden erityissisältöön.

97 ITP lisää, että osoituksena päätöksen riittämättömästä perustelemisesta voidaan pitää myös sitä, että komissio on esittänyt lukuisia lisäperusteluita käsiteltäessä asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Jos komissio voisi toimia tällä tavalla, perustamissopimuksen 190 artikla menettäisi merkityksensä. ITP väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kehittänyt uusia oikeudellisia perusteluja ottamatta huomioon komission päätöksessä esitettyjä perusteluita.

98 Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella sellaiset komission päätökset, joissa todetaan kilpailusääntöä rikotun, annetaan tähän liittyviä määräyksiä tai määrätään

kilpailusääntöjen rikkomisen seuraamuksista, on välttämättä perusteltava perustamissopimuksen 190 artiklan mukaisesti, jossa vaaditaan komission esittävän ne syyt, miksi se on tehnyt päätöksen, jotta yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voisivat valvoa päätöksen laillisuutta ja jotta jäsenvaltiot ja ne jäsenvaltioiden kansalaiset, joita asia koskee, voisivat tietää ne perusteet, joiden perusteella komissio on soveltanut perustamissopimusta (ks. asia C-137/92 P, komissio v. BASF ym., tuomio 15.6.1994, Kok. 1994, s. I-2555, 66 kohta).

99 Kuitenkaan komissiota ei voi vaatia käsittelemään kaikkia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joita on tutkittu asian hallinnollisen käsittelyn aikana (ks. asia 246/86, Belasco v. komissio, tuomio 11.7.1989, Kok. 1989, s. 2117, 55 kohta).

100 Asiassa ITP annetun tuomion 64 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on erityisesti korostanut, että "väärinkäytön käsitteen osalta komissio on selvästi osoittanut päätöksessään ne syyt, miksi komissio on katsonut, että käyttäessään yksinoikeutta toisintaa ohjelmaluettelonsa niiden toimintaperiaatteidensa välineenä, jotka rikkovat 86 artiklan tavoitteita, kantaja on ylittänyt sen, mikä on välttämätöntä tekijänoikeuden keskeisen sisällön suojaamiseksi, ja on näin väärinkäyttänyt asemaansa 86 artiklassa tarkoitetulla tavalla". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten katsonut, että "vastoin kantajan väitteitä kanteen kohteena olevan päätöksen perusteluista ... ne, joita asia koskee, saavat tietää pääasialliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin komissio on perustanut päätelmänsä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi valvoa päätöksen laillisuutta. Komissio on täyttänyt siten ne edellytykset, jotka koskevat puolustuksen oikeuksia, sellaisena kuin ne on määritelty vakiintuneesti oikeuskäytännössä".

101 Kantaja ei ole osoittanut sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi kantajan esittämän arvostelun mukaisesti tehnyt asiaa ratkaistessaan oikeudellisen virheen.

102 On lisättävä, että siltä osin kuin kantajan esittämä arvostelu koskee sen oikeudellisen analyysin riittämättömyyttä, jonka komissio on tehnyt tilanteesta päätöksessään, arvostelu kohdistuu asiallisesti samoihin seikkoihin kuin niihin, joiden perusteella on kiistetty kantajien käyttäytymisen olleen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä ja joita koskevat väitteet on hylätty edellä käsiteltäessä ensimmäistä valitusperustetta.

103 Valitusperuste, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista, on siten hylättävä.

104 Valitus on näin hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

105 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet näissä asioissa, ne on velvoitettava korvaamaan omasta valituksestaan aiheutuvat oikeudenkäyntikulut. Kantajan tueksi väliintullut IPO on määrättävä vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja velvoitettava korvaamaan komissiolle IPO:n väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Valitukset hylätään.

2) Radio Telefis Eireann (RTE) ja Independent Television Publications Ltd (ITP) velvoitetaan korvaamaan tekemästään valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

3) Intellectual Property Owners Inc. (IPO) vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan komissiolle väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Kapteyn Mancini

Kakouris Moitinho de Almeida Murray

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä huhtikuuta 1995.

Kirjaaja
R. Grass

Presidentti
G. C. Rodríguez Iglesias